EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 23.08.2005
COM(2005) 385 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

PAR EIROPAS KOPIENU AIZŅĒMUMU UN AIZDEVUMU OPERĀCIJĀM 2004. GADĀ

{SEK(2005) 1053}

SATURS

Ievads 3

1. AIZŅĒMUMU OPERĀCIJAS 2004. GADĀ 3

2. KREDITĒŠANA ĀRPUSKOPIENAS VALSTĪS 4

2.1. Pārskats 4

2.2. Kopienas makrofinansiālais atbalsts 4

2.3. EIB kreditēšanas darbības 2004. gadā Centrāleiropā un Austrumeiropā, Vidusjūras valstīs, Āzijā, Latīņamerikā un Dienvidāfrikas Republikā 5

2.3.1. EIB mērķi un prioritātes 5

2.3.2. Kreditēšanas darbības 6

2.3.3. Risku sadalījums 6

2.3.4. Sadarbība ar citām organizācijām 6

2.4. Lomes/Kotonou konvenciju parakstītāji - Kreditēšanas darbības 7

3. KREDITĒŠANAS IETEKME UZ BUDŽETU 7

3.1. Budžeta garantijas 7

3.2. Procentu subsīdijas 8

3.3. Riska kapitāls 8

IEVADS

Padomes lēmumi, ar kuriem nosaka Eiropas Kopienu dažādos kreditēšanas instrumentus, prasa, lai Komisija katru gadu informētu Padomi un Parlamentu par šo instrumentu izmantošanu.

Lēmumi, kas pieņemti 1997. un 2000. gadā attiecībā uz kreditēšanas darbībām ārpus Kopienas,[1] prasa, lai Komisija katru gadu informētu Padomi un Parlamentu par to aizdevumu stāvokli Centrāleiropā un Austrumeiropā, Vidusjūras valstīs, Latīņamerikā, Āzijā un Dienvidāfrikā, ko piešķir Eiropas investīciju banka (EIB) un kuru atmaksāšanu garantē Savienības budžets. Šie paši pienākumi tika attiecināti arī uz turpmākajiem lēmumiem (atsauces uz lēmumiem uzskaitītas 4. zemsvītras piezīmē).

Lai izpildītu šīs informatīvās prasības, šis ziņojums apraksta operācijas katrā attiecīgajā jomā. Lai radītu pilnīgāku priekšstatu par kreditēšanas darbībām, ziņojumā ir iekļauts īss kopsavilkums par makrofinansiālo atbalstu, ko Kopiena sniedz trešām valstīm, un procentu subsīdijām un garantijām, kas saistītas ar Kopienas aizdevumiem. Bez tam ziņojumā ir ietverta informācija arī par *Euratom* kreditēšanas darbībām.

Šim ziņojumam pievienotās tabulas publicētas Komisijas Personāla darba dokumentā. Atsauces uz tabulām tekstā attiecas uz Personāla darba dokumentu (Pielikumu).

1. AIZŅĒMUMU OPERĀCIJAS 2004. GADĀ

Lai finansētu kreditēšanas darbības, ko noteikusi Padome, Komisija ir pilnvarota attiecīgās Kopienas (EOTK, EK, *Euratom*) vārdā aizņemties līdzekļus kapitāla tirgū. Taču, ņemot vērā to, ka Jaunā Kopienas instrumenta (JKI) maksimālais apjoms ir pilnībā izmantots un EOTK līguma darbība izbeidzās 2002. gadā, 2004. gadā saskaņā ar šiem instrumentiem netika piesaistīti nekādi līdzekļi. 2004. gadā tika piesaistīts viens aizņēmums makrofinansiālajam atbalstam, lai izsniegtu aizdevumu Bosnijai un Hercogovinai. Tika ņemti divi aizņēmumi saskaņā ar *Euratom* aizdevumu instrumentu, lai finansētu aizdevumus kodolelektrostacijai Bulgārijā.

Neraugoties uz iepriekšminētajiem faktoriem, Eiropas Kopienu un EIB kopējie aizņēmumi 2004. gadā palielinājās par 18,8% līdz EUR 49,9 miljardiem salīdzinājumā ar EUR 42,1 miljardu iepriekšējā gadā (skatīt 1.1. tabulu), kas galvenokārt skaidrojams ar EIB aizņēmumu pieaugumu.

Ņemot vērā aizdevumu atmaksas, maksājumu dzēšanu un maiņas kursa svārstības, kopējā aizņēmumu neatmaksātā summa 2004. gada 31. decembrī bija EUR 216,6 miljardi, t.i., par 10,3% vairāk nekā 2003. gadā (skatīt 1.2. tabulu).

Aizņēmumu sadalījums pa valūtām (skatīt 1.3. tabulu) rāda, ka aizņēmumi euro valūtā ir samazinājušies no 54,9% 2003. gadā līdz 44,9% 2004. gadā, turpretim aizņēmumi citās Kopienas valūtās ir samazinājušies no 19,1% līdz 13,0%. Aizņēmumu apjoms ārpuskopienas valūtās jūtami pieauga, palielinoties no 26,0% līdz 42,0% no kopējā aizņēmumu apmēra.

[1] Lēmums 97/256/EK par pirmo mandātu un Lēmums 2000/24/EC, kurā izdarīti grozījumi, par otro mandātu.

Aizdevumi ASV dolāros pieauga no 23,0% līdz 41,6%, pateicoties lielajam pieprasījumam, ļoti zemajām procentu likmēm un neizdevīgajam USD/EUR maiņas kursam.

Zemās procentu likmes un ekonomiskā un finansiālā nenoteiktība noveda pie tā, ka Eiropas iestādes turpināja dot priekšroku mainīgas procentu likmes aizdevumiem. 2004. gadā visiem aizņēmumiem bija mainīga procentu likme, salīdzinot ar 99,3% 2003. gadā.

Pēdējie aizņēmumi saskaņā ar JKI pilnībā tika atmaksāti 2004. gada beigās.

2. KREDITĒŠANA ĀRPUSKOPIENAS VALSTĪS[2]

2.1. Pārskats

Finansiālais atbalsts ārpuskopienas valstīm, kas ir noslēgušas sadarbības nolīgumus ar Kopienu, var būt dažāds atkarībā no attiecīgajiem ģeogrāfiskajiem apgabaliem un izvirzītajiem mērķiem. Šis atbalsts parasti ir divpusēju aizdevumu veidā (mikrofinansiāls atbalsts vai atbalsts maksājumu bilancei) gadījumos, kad Kopiena palīdz atjaunot makroekonomisko līdzsvaru valstī. Šīs finanšu operācijas saskaņā ar Padomes lēmumiem ir Komisijas pārziņā.

Citos gadījumos aizdevumi tiek piešķirti vai nu kā tiešais finansējums atsevišķiem projektiem, vai kā vispārēji aizdevumi bankām, kas pēc tam līdzekļus piešķir mazāka mēroga vietējiem projektiem. EIB pārvalda šos aizdevumus ar tās parastajiem noteikumiem, un to apmaksāšanu parasti garantē Savienības budžets.

Euratom aizdevumu instruments ir pieejams finanšu operācijām dalībvalstīs un atsevišķās ārpuskopienas valstīs attiecīgā lēmuma pieņemšanas brīdī (Armēnijā, Bulgārijā, Čehijas Republikā, Ungārijā, Lietuvā, Rumānijā, Krievijā, Slovākijā, Slovēnijā un Ukrainā).

Ģeogrāfiskie reģioni, kuros Kopiena vada kreditēšanas darbības, ir uzskaitīti pielikumā (skatīt 2.1. tabulu).

2.2. Kopienas makrofinansiālais atbalsts

Makrofinansiālajam atbalstam (MFA) aizdevumu veidā pēc būtības ir izņēmuma raksturs, un tas ir daļa no starptautiskās sabiedrības centieniem sniegt sadarbībā ar Brettonvudas iestādēm atbalstu to valstu maksājumu bilancei, kas saskaras ar pārejas perioda makroekonomiskajām grūtībām. Kopienas palīdzība ir vērsta uz tādiem blakus esošiem reģioniem kā Centrāleiropa un Austrumeiropa, Rietumbalkāni un Kaukāzs. Aizdevumus izmaksā, ja saņēmējvalstis ir sasniegušas makroekonomiskās stabilizācijas un strukturālo reformu mērķus. Šādos gadījumos operāciju skaits katru gadu tiek ierobežots, un ir grūti veikt pamatotus salīdzinājumus par atbalstu, kas sniegts vienā gadā salīdzinājumā ar nākamo gadu.

Dotācijas un aizdevumi, kas izsniegti saskaņā ar šo instrumentu, ir uzskaitīti pielikumā (skatīt 2.2. tabulu). Turklāt informācija ir sniegta arī Komisijas ikgadējā ziņojumā par MFA īstenošanu attiecībā uz trešām valstīm[3].

---

[2] Dalībvalstīm Kopienas neizsniedza nekādus aizdevumus. Tā kā desmit jauno dalībvalstu pievienošanās notika 2004. gada 1. maijā, šīm valstīm garantētie aizdevumi, sākot no minētā datuma, vairs netika uzskatīti par ārējiem darījumiem.

2.3. EIB kreditēšanas darbības 2004. gadā Centrāleiropā un Austrumeiropā, Vidusjūras valstīs, Āzijā, Latīņamerikā un Dienvidāfrikas Republikā[4]

2.3. iedaļa ir 2004. gada ziņojums, kas jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei saskaņā ar Padomes Lēmuma 2000/24/EK, kurā izdarīti grozījumi, 2. pantu.

2.3.1. EIB mērķi un prioritātes

Banka bija aktīva **Centrāleiropā un Austrumeiropā** arī 2004. gadā, lai gan valstu skaits, kas tiesīgas pretendēt uz finansējumu saskaņā ar pirmspievienošanās nolīgumiem, pēc paplašināšanās 1. maijā samazinājās. Pēc minētās dienas Banka turpināja veikt darbības atlikušajās pievienošanās un kandidātvalstīs (Bulgārijā, Rumānijā, Horvātijā un Turcijā), kā arī turpināja atbalstīt ieguldījumus Rietumbalkānu valstu dažādās nozarēs (infrastruktūrā, MVU / mikrofinansēs utt.).

2004. gadā Banka turpināja veikt operācijas saskaņā ar īpašo kreditēšanas darbību Baltijas jūras baseina Krievijas daļā izvēlētajiem vides projektiem, vienlaicīgi turpinot gatavoties jauna mandāta saņemšanai operācijām Krievijā un pirmo reizi arī operācijām Baltkrievijā, Moldovā un Ukrainā[5].

EIB piešķir prioritāti sakaru un enerģētikas nozares uzlabošanai, modernizācijai un attīstībai, īpašu uzmanību pievēršot Eiropas komunikāciju tīkliem (*TENs*), pamatojoties uz ceļu un dzelzceļu koridoriem, kurus Viseiropas transporta ministru konference ir noteikusi kā attīstības prioritātes vidējā termiņā.

Vides jautājumiem, kas saistīti ar EIB projektiem, kā arī vides projektiem *per se* tiek piešķirta prioritāte, pakāpeniski pielāgojot attiecīgo valstu tiesību aktus ES tiesību aktiem. EIB atbalsta arī MVU un citas rūpnieciskās iniciatīvas, jo īpaši ĀTI (ārvalstu tiešos ieguldījumus) vai nu tieši, vai ar vispārējo aizdevumu instrumenta starpniecību, jo īpaši gadījumos, kad tiek iesaistīti ES partneri.

Vidusjūras reģionā Bankas aizdevumus saskaņā ar mandātu izsniedz, izmantojot Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu ieguldījumu un partnerības mehānismu (*FEMIP*), un tas notiek galvenokārt Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu partnerības ietvaros, atbalstot attiecīgo valstu ekonomisko attīstību. EIB aizdevumi atbalsta atsevišķus ieguldījumu projektus un, izmantojot vispārējo aizdevumu mehānismu, mazākus projektus, kā arī MVU, vienlaicīgi stiprinot arī dažādu valstu finanšu nozari.

Papildus saviem aizdevumiem saskaņā ar 2000.-2007. gada *EuroMed II* mandātu un pēc Padomes lūguma Banka ir turpinājusi īstenot savu aizdevumu programmu, izmantojot pašu resursus, bez budžeta garantijām un saskaņā ar Vidusjūras partnerības mehānismu.

EIB pašu resursu aizdevumus saskaņā ar mandātu papildina procentu subsīdijas (aizdevumiem vides nozarē) un riska kapitāls, ko iegūst no ES budžeta avotiem un pārvalda Banka. To nodrošina 2003. gadā izveidotais Atbalsta fonds tehniskajai palīdzībai *FEMIP*, kas

---

3 KOM(2005) 245 un tā pielikums SEK(2005)747.

4 Juridiskais pamats: Padomes Lēmumi 97/256/EK, 98/348/EK, 98/729/EK, 99/786/EK, 2000/24/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2000/688/EK, 2000/788/EK, 2001/777/EK un 2001/778/EK.

5 Jaunu mandātu par EUR 500 miljoniem Padome apstiprināja 2004. gada 22. decembrī (2005/48/EK), kas šobrīd tiek īstenots.

izmanto līdzekļus, ko piešķīrusi Eiropas Komisija saskaņā ar *MEDA* (Vidusjūras reģiona un Eiropas attīstības līguma) regulu.

2004. gadā *FEMIP* darbību pastiprināja īpašas dotācijas radīšana ar mērķi paplašināt risku dalīšanas operācijas, kā arī ieguldījumu fonda izveidošana, par paraugu ņemot citu starptautisko finanšu iestāžu (SFI) līdzfinansējuma līdzekļus.

Aizdevumu izsniegšana turpinājās saskaņā ar Turcijas īpašo rīcības programmu, un šobrīd pieejamie līdzekļi jau ir pilnībā izmantoti.

Āzijā un Latīņamerikā Banka finansē projektus, par kuriem interesējas gan Kopiena, gan attiecīgās valstis, līdzfinansējot kopā ar ES veicinātājiem tehnoloģijas nodošanu un sadarbību enerģijas un vides aizsardzības jomā.

Bankas mērķis **Dienvidāfrikas Republikā** ir veicināt sekmīgu valsts pārstrukturēšanas un attīstības programmas īstenošanu.

Kopsavilkums par EIB veiktajām darbībām kopš 2002. gada ir dots pielikumā (skatīt 2.3.1. tabulu).

2.3.2. Kreditēšanas darbības

Sadalījums pa valstīm un nozarēm ir dots pielikumā (skatīt 2.3.1. iedaļas a-d punktu).

2.3.3. Risku sadalījums

Padomes lēmums 2000/24/EK[6], kurā izdarīti grozījumi, paredz vispārēju Kopienas garantijas nodrošinājumu 65% aizdevumu no kopējās parakstīto aizdevumu summas. Saskaņā ar risku dalīšanas pasākumiem EIB aizdevumiem ar garantijām, kas nav valdības projektu garantijas, Kopienas garantija sedz tikai politisko risku, bet aizdevumiem ar valdības projektu garantijām Kopienas garantija sedz visus riskus. Individuālam aizdevumam doto Kopienas garantiju Banka izmantotu tikai tad, ja šim aizdevumam paredzētās projekta garantijas nespētu nodrošināt aizdevuma atmaksāšanu Bankai.

Riska sadalījums 2004. gada 31. decembrī pašreizējiem mandātiem ir dots pielikumā (skatīt 2.3.3.a un b tabulu).

2.3.4. Sadarbība ar citām iestādēm

Valstīs, kas bija ES kandidātvalstis līdz paplašināšanās brīdim 1. maijā, un valstīs, kas ir pašreizējās pievienošanās un kandidātvalstis, Bankas darbības tiek veiktas ES programmas ietvaros, lai palīdzētu kandidātvalstīm sagatavoties dalībai, jo īpaši finansējot ieguldījumus, kuru mērķis ir integrēt šo valstu infrastruktūru ar ES infrastruktūru, kā arī palīdzot MVU. Kur vien iespējams, projekti tiek līdzfinansēti sadarbībā ar citām iestādēm. Tādējādi Bankas

---

[6] Padomes Lēmums 2000/24/EK, kurā izdarīti grozījumi, aicina Banku segt komercrisku 30% tās aizdevumu saskaņā ar šo lēmumu no garantijām, kas nav valdības garantijas, cik iespējams, pamatojoties uz katra atsevišķā reģiona mandātu. Šos procentus, kur vien iespējams, palielina, ciktāl to atļauj tirgus. 2004. gadā Banka turpināja darbu pie risku dalīšanas.

darbības ir daļa no saskaņotas pieejas, kas tiek īstenota ciešā sadarbībā ar Komisiju un, ja vajadzīgs, arī ar starptautiskajām finanšu iestādēm, kas darbojas attiecīgajās valstīs.

Banka cieši sadarbojas ar *PHARE*/*ISPA* programmu, ar kuru tai ir produktīvas sadarbības attiecības, ko augstu vērtē saņēmējvalstis. Papildus bieži sniegtajai *PHARE* palīdzībai pirmsieguldījumu stadijā, lai nodrošinātu nepieciešamo pētījumu un tehniskās palīdzības īstenošanu EIB projektu atbalstam, Banka infrastruktūras projektu līdzfinansēšanā sadarbojas arī ar *PHARE*.

Līdzfinansējuma summas EIB finansētajos projektos ir uzskaitītas pielikumā (2.3.4-2.3.6. tabulā) Papildu projekti tika līdzfinansēti Bankas Pirmspievienošanās fondu ietvaros, kas neietilpst šā ziņojuma darbības jomā.

2.4. Lomes/Kotonou konvenciju parakstītāji - Kreditēšanas darbības

EIB aizdevumi ĀKK/AZT (Āfrikas, Karību jūras reģiona un Klusā okeāna valstīs/aizjūras zemēs un teritorijās) sasniedza EUR 440 miljonus 2004. gadā, no kuriem EUR 62 miljoni tika izsniegti no Bankas pašu resursiem un EUR 378 miljoni no riska kapitāla (skatīt 2.4. tabulu)[7].

3. KREDITĒŠANAS IETEKME UZ BUDŽETU

Kreditēšanas darbības ietekmē Savienības budžetu, ja tām ir paredzētas Kopienas garantijas, procentu subsīdijas vai īpaši nosacījumi, kas pielīdzināmi operācijām, kas rada risku aizdevējam.

3.1. Budžeta garantijas

Padome 2004. gada 22. decembrī nolēma piešķirt Eiropas Investīciju bankai Kopienas garantiju pret zaudējumiem sakarā ar aizdevumiem noteiktu veidu projektiem Krievijā, Ukrainā, Moldovā un Baltkrievijā (2005/48/EK). Piešķirto kredītu maksimālais apjoms ir EUR 500 miljoni, un EIB ir piešķirta ārkārtas 100% Kopienas garantija.

Padome 2004. gada 22. decembrī nolēma grozīt Lēmumu 2000/24/EK, lai ņemtu vērā Eiropas Savienības paplašināšanos un Eiropas kaimiņattiecību politiku (2005/47/EK).

Maksimālais apjoms (EUR) katrai jomai ir šāds:

Dienvidaustrumu kaimiņvalstīm	9 185 miljoni
Vidusjūras valstīm	6 520 miljoni
Latīņamerikai un Āzijai	2 480 miljoni
Dienvidāfrikas Republikai	825 miljoni
Turcijai	450 miljoni

Tādēļ kopējais maksimālais garantijas apjoms ir EUR 19 460 miljoni, un Komisijas budžets sedz 65% no šīs summas (salīdzinājumā ar 70% iepriekšējam mandātam). Jaunais lēmums

[7] EIB Gada pārskats - Ieguldījumu mehānisms - ĀKK un ES Kotonū partnerattiecību nolīgums http://www.eib.org

aicina EIB meklēt citus (komerc)garantijas avotus no tās finanšu starpniekiem, ja iespējams, un nosaka mērķa līmeni 30% apmērā no maksimālā apjoma (salīdzinājumā ar 25% iepriekšējam mandātam).

Šīs garantiju programmas termiņš beigsies 2007. gada 31. janvārī; to var automātiski pagarināt par sešiem mēnešiem, ja nav sasniegts aizdevumu maksimālais apjoms.

Komisijas budžets sedz 65% no Turcijai (*TERRA* programmai) piešķirtās maksimālās EUR 600 miljonu summas, kurai riska dalīšana netika lūgta.

2004. gadā (jaunā mandāta piektajā gadā) EIB parakstīja aizdevuma līgumus par kopējo summu EUR 2,844 miljonu apmērā, kredītu kopējam apjomam saskaņā ar jauno mandātu sasniedzot EUR 13, 620 miljonus, kas ir 70% no maksimālā apjoma, ar risku dalīšanu 20,8% no parakstītajiem aizdevumu līgumiem.

Detalizēts apraksts par stāvokli attiecībā uz garantijām ir dots Komisijas sešu mēnešu ziņojumā par garantijām, ko sedz kopbudžets[8].

3.2. Procentu subsīdijas

Procentu subsīdijas tika piešķirtas saskaņā ar daudzām Kopienas programmām gan Kopienā, gan ārpus tās. Pēc Padomes lūguma Komisija sagatavoja vispārējā novērtējuma ziņojumu par šo jautājumu[9]. Lielākajai daļai šo programmu īstenošanas termiņš jau ir beidzies, un tām vairs nav nekādas ietekmes uz budžeta izdevumiem. Pielikuma 3.2. tabulā ir uzskaitītas programmas, kuru īstenošana turpinās, kā arī attiecīgajos gados maksātā procentu subsīdiju summa.

3.3. Riska kapitāls

Saskaņā ar nolīgumiem, kas noslēgti ar Vidusjūras valstīm, un Lomes konvenciju EIB izsniedz izdevīgus aizdevumus, ietverot īpašus nosacījumus par ilgumu vai parāda konsolidāciju, kas ļauj tos uzskatīt par kapitālieguldījumiem. Vidusjūras valstīs veiktās operācijas finansē no kopbudžeta, bet ĀKK no Eiropas Attīstības fonda (EAF) budžeta. Sadalījums pa operācijām ir dots pielikumā (skatīt 2.4. tabulu).

---

[8] KOM(2005) 306 un SEK(2005) 915.

[9] KOM (2000) 524 2000. gada 6. septembris.